УДК 343.4

Євгенія Мнишенко,
здобувач кафедри кримінального права
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ КРИМІНАЛЬНО–ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ПРАВА НА ОТРИМАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена проблемі визначення основного змісту поняття права на отримання освіти під кутом зору кримінально-правової політики. У статті акцентується увага на необхідності визначення основних критеріїв, якими б мала керуватися вітчизняна кримінально-правова політика у протидії злочинам, що посягають на право на отримання освіти всіх рівнів: від дошкільної до післядипломної. Наводяться докази низької ефективності нинішньої кримінально-правової політики у цій сфері та обґрунтовуються підходи щодо розширення тлумачення права на отримання освіти всіх рівнів та розробку відповідних тактичних і стратегічних заходів для підвищення такої ефективності.
Ключові слова: *право на отримання освіти, кримінально-правова політика, право на отримання дошкільної світи, право на отримання загальної середньої освіти, право на отримання вищої освіти, право на отримання післядипломної освіти.*

Кримінально-правова політика «визначає межі об'єкта впливу, об'єм, основні принципи і прийоми впливу на злочинність» [1], для неї важливі найгостріші, найнебезпечніші риси девіантних проявів, які характеризують діяння як злочинно небезпечне. При цьому саме у сферу дії кримінально-правової політики входять принципи та прийоми впливу на злочинність — тобто на ті діяння, які вже визнані злочинами, але при цьому вплив, який здійснюється на них, є неналежним — слабким, або, навпаки — надто суворим. В. М. Кудрявцев писав: «Вивчення цих явищ, як неважко зрозуміти, неможливо здійснювати в рамках самого права, оскільки ефективність його виражається у кінцевому рахунку, саме у впливі на не правові явища, на фактичні відносини людей» [2].

Це обумовлює актуальність визначення сутності основних складових поняття «право на отримання освіти» в контексті розробки і запровадження заходів відповідної кримінально-правової політики в Україні

Метою статті є дослідження важливих аспектів комплексного поняття «право на освіту» та змісту всіх наявних і визначених у чинному законодавстві рівнів освіти в Україні.

Національна кримінально-правова політика як політика загальнонаціональна поділяється на певні сфери, на які здійснює вплив. Вона спрямована на окремі сфери суспільних відносин, які потребують забезпечення безпеки від суспільно небезпечних посягань. У різних сферах, які підлягають заходам кримінально-правової політики, є і критерії небезпечності, і ефективності кримінально-правового впливу, які неоднакові. Сфера, що забезпечує право на отримання освіти, дуже специфічна з двох причин: по-перше, вона представляє собою гарантовану державою можливість отримати освіту, і кожна особа в державі може таким правом скористатися, а, по-друге, реалізація такого права надто залежна від суб'єктів її реалізації на всіх рівнях і, зокрема, на первинному. Крім того, в державі фактично відсутня практика, як доводилося вище, притягнення до відповідальності за прямі посягання та право на отримання освіти. Останнє ще у більшому ступені стосується системи хабарів у процесі навчання та вчинення безпосередніх посягань на право на освіту (ст. 183 КК України [3]). Фактично, такі показники демонструватимуть, чого саме позбавляють злочинні дії, які містять ознаки посягання на право на освіту, у закладах освіти. Необхідно окреслити такі критерії.

До них мають належати ті вихідні дані основних визначень права на освіту,

які описують (охоплюють) категорії потреби захисту. Такі категорії містяться в середині дефініції конституційного поняття права на освіту та спеціальних підходів, які визначають право на окремі її складові на рівні дошкільної, загальної середньої, вищої та інших видів освіти, категорії суб'єктів таких прав, а також характеристики посягань, які на такі права можуть спрямовуватися.

Відповідно до ст. 53 Конституції України [4] право на освіту характеризується з чотирьох позицій:

1) доступне для реалізації право на отримання освіти (загальний підхід) гарантується державою;

2) забезпечення державою доступності та безоплатності освіти на таких рівнях:

— дошкільна освіта,

— повна загальна середня освіта;

— професійно-технічна освіта;

— вища освіта в державних і комунальних навчальних закладах, на забезпечення чого держава виконує необхідні функції з розвитку всіх зазначених;

— післядипломна освіта, а також надання державних стипендій та пільг учням і студентам;

3) державою гарантується громадянам реалізація їх права безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі;

4) громадянам, які належать до національних меншин, державою гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства.

Частиною 1 ст. 3 ст. Закону України «Про освіту» сформульовано право громадян на освіту: «Громадяни України мають право на безкоштовну освіту в усіх державних навчальних закладах незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання та інших обставин. Права інших категорій осіб описані у ст. 4 цього ж Закону» [5].

Відтоді *право на отримання освіти в широкому сенсі може тлумачитися як право громадян України на отримання безкоштовної освіти в усіх державних навчальних закладах незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання та інших обставин, а також право інших фізичних осіб на отримання освіти у порядку, встановленому чинним законодавством України.*

Отже, основними у цій дефініції є такі *критерії: право громадян України на отримання безкоштовної освіти в усіх державних навчальних закладах; право інших фізичних осіб на отримання освіти у порядку, встановленому чинним законодавством України; недопустимість обмеження права на отримання освіти залежно від статі, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання та інших обставин.*

Відповідно до частин 1, 2 ст. 4 Закону України «Про дошкільну освіту» [6] дошкільна освіта «є обов'язковою первинною складовою частиною системи безперервної освіти в Україні» (ч. 1), дошкільна освіта, відповідно до визначення за ч. 2 ст. 4 цього Закону — «цілісний процес», спрямований на забезпечення різнобічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб; формування у дитини дошкільного віку моральних норм, набуття нею життєвого соціального досвіду. При цьому в ч. 3 ст. 4 Закону України «Про дошкільну освіту» зазначено, що «Дошкільний вік — базовий етап фізичного, психологічного та соціального становлення особистості дитини».

Стаття 9 Закону України «Про дошкільну освіту» вказує: «Громадяни України незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак мають рівні права на здобуття дошкільної освіти у дошкільних навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типів і форми власності, а також у сім'ї» [7].

Отримання (здобуття) дошкільної освіти у відповідних закладах незалежно від підпорядкування, типів і форми власності має забезпечити виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти [8].

Відповідно до нього щодо дошкільної освіти визначені такі основні засади: визнання самоцінності дошкільного дитинства, його особливої ролі в розвитку особистості; збереження дитячої субкультури; створення сприятливих умов для формування особистісної зрілості дитини, її базових якостей; пріоритет повноцінного проживання дитиною сьогодення у порівнянні з підготовкою до майбутнього етапу життя; повага до дитини, врахування індивідуального особистого досвіду дошкільника; компетентісний підхід до розвитку особистості, збалансованість набутих знань, умінь, навичок, сформованих бажань, інтересів, намірів та особистісних якостей і вольової поведінки дитини; надання пріоритету соціально-моральному розвитку особистості, формування у дітей уміння узгоджувати особисті інтереси з колективними; формування у дітей цілісної, реалістичної картини світу, основ світогляду.

Також, відповідно до цього акта, дошкільна освіта систематизована за освітніми лініями: «Особистість дитини», «Дитина в соціумі», «Дитина в природному довкіллі», «Дитина у світі культури», «Гра дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Мовлення дитини», що забезпечує неперервність змісту освітніх ліній дошкільної та початкової ланок. У тексті Базового компонента дошкільної освіти визначено: «Виключення з інваріантної частини будь-якої з освітніх ліній порушує цілісність розвитку дитини на рівні дошкільної освіти і наступність її в початковій школі» [9]

Остання позиція також має враховуватися серед критеріїв, важливих для сприйняття права на дошкільну освіту кримінально-правовою політикою, оскільки Базовий компонент дошкільної освіти є актом, який поширюється на діяльність всіх дошкільних навчальних закладів у межах України, його дія забезпечує розвиток всіх дітей дошкільного віку у нашій державі, гарантуючи їм належний зручний перехід від дошкільної до початкової освіти в системі безперервної освіти в державі.

Необхідно також враховувати, що дошкільна освіта передбачає перебування дітей під наглядом вихователів та допоміжного персоналу без участі у реалізації завдань дошкільної освіти батьків (опікунів, піклувальників) протягом робочого часу тижня. Таке перебування передбачає реалізацію викладачами та допоміжним персоналом значної кількості додаткових побутових функцій: виховна функція, гігієнічні заходи, годування, організація відпочинку тощо.

Такі функції не входять безпосередньо в обсяг права на освіту, а з іншого боку, впливають на зміст та обсяг самої освіти на дошкільному рівні, адже від того комфорту, який відчуває дитина під час перебування в закладі дошкільної освіти, безпосередньо залежить сприйняття нею оточуючого світу. Отже, *побутові умови та психологічна атмосфера в закладі дошкільної освіти також повинні оцінюватися як складова забезпечення можливості повноцінної реалізації дитиною свого конституційного права на освіту*.

Маючи рівні права, не всі діти мають однаковий ступінь вікового розвитку. Діти розвиваються неоднаково і, відповідно, такий рівень має безпосередньо оцінюватися при підходах до формування груп у межах навчальних закладів, а у разі наявності у дітей вад, які потребують додаткових потреб — на рівні створення спеціальних навчальних закладів дошкільного рівня освіти, які спеціалізуються на роботі з такими дітьми. Формуванням таких груп та створенням відповідних закладів дошкільної освіти забезпечується право на освіту в частині недопустимості обмеження права на освіту в зв'язку *зі станом здоров'я*.

Поняття «інші обставини», наявність яких не може бути причиною позбавлення права на освіту, не визначені на рівні Закону України «Про освіту», і, очевидно, перелік таких умов обмежений бути фактично не може, частково вони визначені у ст. 53 Конституції. Особливу увагу слід приділити умовам недопустимості порушення права на освіту національних меншин: «Громадянам, які належать до національних меншин, відповідно до закону гарантується право на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства» [10].

Таким сьогодні є Закон України «Про засади державної мовної політики» [11]. Відповідно до ч. 2 ст. 7 до регіональних мов або мов меншин України, до яких

застосовуються заходи, спрямовані на використання регіональних мов або мов меншин, віднесені мови російська, білоруська, болгарська, вірменська, гагаузька, ідиш, кримськотатарська, молдавська, німецька, новогрецька, польська, ромська, румунська, словацька, угорська, русинська, караїмська, кримчацька. Відповідно ж до ч. 3 цієї статті до кожної мови, визначеної у ч. 2 цієї статті, застосовуються заходи, спрямовані на використання регіональних мов або мов меншин, що передбачені у цьому Законі, за умови, якщо кількість осіб — носіїв регіональної мови, що проживають на території, на якій поширена ця мова, складає 10 і більше відсотків чисельності її населення.

Отже, очевидно, що заклади дошкільної освіти, залежно від наявності на території їх розташування визначеної регіональної мови з числа визначених вище, можуть забезпечувати викладання на відповідній мові.

Питання мови є невід'ємною складовою права на освіту і, зокрема, на дошкільну освіту, оскільки визначене безпосередньо у якості критерію права на освіту у ст. 53 Конституції України. Мова як різновид носія інформації забезпечує людині можливість спілкування, і обмеження людини у праві на спілкування в процесі навчання нівелюватиме таке навчання повністю. Отже, *додержання мовного законодавства на рівні права на отримання дошкільної освіти також є важливим критерієм, що має братися до уваги.*

Кримінально-правова політика у сфері права на освіту серед основних *аспектів* бачення *права на дошкільну освіту має визначати: право дитини на доступ до набуття нею першого рівня безперервної освіти, який відповідає рівню необхідному для переходу до початкової загальної середньої освіти, який включає всі лінії Базового компонента дошкільної освіти в Україні; право на доступ до забезпечення різнобічного розвитку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб; право на доступ до формування у неї моральних норм та життєвого соціального досвіду; право на отримання дитиною—громадянином України дошкільної освіти на рідній мові; право на отримання дошкільної освіти незалежно від рівня вікового та розумового розвитку та фізичних вад; право на безпечні для життя та здоров'я (у тому числі психічного здоров'я) умови отримання освіти у дошкільних закладах.*

Загальна середня освіта є єдиним рівнем у системі освіти, який є обов'язковим для всіх громадян. Відповідно до ч. 1 ст. 3 Закону України «Про загальну середню освіту» [12] загальна середня освіта — «цілеспрямований *процес оволодіння систематизованими знаннями про природу, людину, суспільство, культуру та виробництво засобами пізнавальної і практичної діяльності, результатом якого є інтелектуальний, соціальний і фізичний розвиток особистості, що є основою для подальшої освіти і трудової діяльності*». Частиною 2 ст. 3 Закону «Про загальну середню освіту» встановлено, що загальна середня освіта є «*обов'язковою о*сновною складовою безперервної освіти» (*курсив наш. — **Є. М.***), яка, відповідно до ч. 3 тієї самої статті, спрямована на забезпечення всебічного розвитку особистості шляхом навчання та виховання, які ґрунтуються на загальнолюдських цінностях та принципах науковості, полікультурності, світського характеру освіти, системності, інтегративності, єдності навчання і виховання, на засадах гуманізму, демократії, громадянської свідомості, взаєморозуміння між націями і народами в інтересах людини, родини, суспільства, держави.

Відповідно до ст. 4 Закону України «Про загальну середню освіту» її систему утворюють загальноосвітні навчальні заклади всіх типів і форм власності, у тому числі для громадян, які потребують соціальної допомоги та соціальної реабілітації, навчально-виробничі комбінати, позашкільні заклади, науково-методичні установи та органи управління системою загальної середньої освіти, а також професійно-технічні та вищі навчальні заклади I—II рівнів акредитації, що надають повну загальну середню освіту.

У даному випадку зберігається право людини на отримання навчання рідною мовою, яке гарантується Законом України «Про засади державної мовної політики» [13]. Аналогічно це стосується права

на отримання такої освіти незалежно від рівня вікового та розумового розвитку та фізичних вад та на безпечне для життя та здоров'я (у тому числі психічного здоров'я) перебування у закладі системи загальної середньої освіти під час реалізації права на отримання дошкільної освіти.

З огляду на «всезагальне» значення загальної середньої освіти та співставлення визначення обсягу такої та критеріїв конституційного права на освіту в цілому, сформулюємо основні критерії, які важливі для кримінально-правової оцінки порушення права на таку освіту. *Такими важливими для сприйняття кримінально-правової політики аспектами загальної середньої освіти є: право людини на отримання безоплатної загальної середньої освіти у закладах, що утворюють систему загальної середньої освіти, які перебувають у державній та комунальній власності; право на доступ до оволодіння систематизованими знаннями про природу, людину, суспільство, культуру та виробництво засобами пізнавальної і практичної діяльності; право на інтелектуальний, соціальний і фізичний розвиток особистості; право громадянина України — представника національної меншини на отримання загальної середньої освіти на рідній мові; право на отримання загальної середньої освіти незалежно від рівня вікового та розумового розвитку та фізичних вад; право на безпечне для життя та здоров'я (у тому числі психічного здоров'я) перебування у закладі загальної середньої освіти під час реалізації права на освіту.*

Частиною 1 ст. 3 Закону «Про професійно-технічну освіту» визначено: «Професійно-технічна освіта є складовою системи освіти України. Професійно-технічна освіта є комплексом педагогічних та організаційно-управлінських заходів, спрямованих на забезпечення оволодіння громадянами знаннями, уміннями і навичками в обраній ними галузі професійної діяльності, розвиток компетентності та професіоналізму, виховання загальної і професійної культури. Професійно-технічна освіта здобувається у професійно-технічних навчальних закладах» [14]. Відповідно до ст. 4 того самого Закону «Про професійно-технічну освіту» система професійно-технічної освіти складається з професійно-технічних навчальних закладів незалежно від форм власності та підпорядкування, що проводять діяльність у галузі професійно-технічної освіти, навчально-методичних, науково-методичних, наукових, навчально-виробничих, навчально-комерційних, видавничо-поліграфічних, культурно-освітніх, фізкультурно-оздоровчих, обчислювальних та інших підприємств, установ, організацій та органів управління ними, що здійснюють або забезпечують підготовку кваліфікованих робітників.

Право на отримання професійно-технічної освіти, таким чином, з позицій кримінально-правової політики, має характеризуватися такими критеріями: право людини на доступ до оволодіння знаннями, уміннями і навичками в обраній нею галузі професійної діяльності: право на розвиток компетентності та професіоналізму, право на виховання загальної і професійної культури, хоча останні дві позиції менш значні в порівнянні з першою, яка характеризує безпосередньо функціональну задачу професійно-технічної освіти.

Вища освіта відповідно до абз. 1 ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» є рівнем освіти, «який здобувається особою у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на повній загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації» [15]. Змістом її, відповідно до абз. 2 цього самого положення, є обумовлена цілями та потребами суспільства система знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, що має бути сформована в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва.

Право громадян на вищу освіту визначено у ч. 1 ст. 4 Закону України «Про вищу освіту» таким чином: «Громадяни України мають право на здобуття вищої освіти. Громадяни України мають право безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних вищих навчальних закладах на конкурсній основі в ме-

жах стандартів вищої освіти, якщо певний освітньо-кваліфікаційний рівень громадянин здобуває вперше. Вони вільні у виборі форми здобуття вищої освіти, вищого навчального закладу, напряму підготовки і спеціальності. До громадян у праві безоплатного отримання вищої освіти у державних і комунальних вищих навчальних закладах на конкурсній основі прирівняні біженці та особи, що потребують додаткового захисту» (ч. 3 ст. 4).

Отже, *до факторів, що мають враховуватися при формуванні кримінально-правової політики в сфері права на отримання вищої освіти, слід визначати такі: право на отримання послідовного, системного та цілеспрямованого засвоєння змісту навчання, право на отримання системних знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, що має бути сформоване в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва; право на здобуття певної кваліфікації (за підсумками державної атестації).*

Післядипломна освіта, відповідно до ч. 10 Закону України «Про вищу освіту»: «Спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення і оновлення її професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду».

У цьому ж положенні визначені обсяги післядипломної освіти: перепідготовка — отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду (1); спеціалізація — набуття особою здатностей виконувати окремі завдання та обов'язки, які мають особливості, в межах спеціальності (2); розширення профілю (підвищення кваліфікації) — набуття особою здатностей виконувати додаткові завдання та обов'язки в межах спеціальності (3); стажування — набуття особою досвіду виконання завдань та обов'язків певної спеціальності (4).

Отже, *критеріями кримінально-правової оцінки права на отримання післядипломної освіти слід визначати як право на доступ до: перепідготовки, спеціалізації, підвищення кваліфікації та стажування.*

Відповідно до ч. 1 ст. 1 КК України «Кримінальний кодекс має своїм завданням правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина...» [16]. Право на освіту є одним з найважливіших конституційних соціальних прав людини і громадянина, регламентованим ст. 53 Конституції України [17], і, відповідно, правове забезпечення права на освіту перебуває у сфері дії КК України. Однак, як убачається з положень ст. 183 КК України як єдиної спеціальної норми, яка стосується прямого (на думку законодавця) порушення права на освіту, очевидно, всіх описаних сфер можливих порушень права на освіту вона не охоплює. Огляд винесених в Україні протягом 2008—2012 рр. обвинувальних вироків за ст. 183 КК України (у кількості, незрівнянній з загальною навалою порушень такого права) показав: за 4 роки по Україні винесено лише 4 обвинувальні вироки [18—21], отже, ефективність застосування цієї статті викликає занепокоєння.

До основних аспектів кримінально-правової політики в сфері права на отримання освіти в Україні слід відносити важливу з позицій уразливості сутність суспільних відносин у відповідній сфері. Вони визначаються через базові дефініції відповідного конституційного права та регламентуються через положення спеціальних законів у сфері освіти. Тобто сприйняття права на отримання освіти як сфери дії кримінально-правової політики має виходити з визначених критеріїв кожного з рівнів освіти як гарантованих вітчизняним законодавством прав на отримання дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти.

Питання підвищення ефективності та вдосконалення підходів кримінально-правової боротьби зі злочинами, що посягають на право на отримання освіти, гостро вимагає розробки спеціальних стратегічних і тактичних заходів боротьби з ними засобами матеріального кримінального права.

ПРИМІТКИ

1. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні і правові проблеми / П. Л. Фріс. — К. : Атіка, 2005. — С. 26.

2. Кудрявцев В. Н. Социологический анализ правовых явлений / В. Н. Кудрявцев // О структуре марксистской социологической теории. — М. : Изд-во МГУ, 1970. — С. 58—65.

3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page5.

4. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80.

5. Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 р. № 1060-XII [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12.

6. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 р. № 2628-III [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2628-14/page.

7. Там само.

8. Рішення колегії Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Про схвалення нової редакції Базового компонента дошкільної освіти» від 04.05.2012 р. № 5/2-2 [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v_5-2736-12.

9. Там само.

10. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80.

11. Закон України «Про засади державної мовної політики» 3 липня 2012 р. № 5029-VI [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5029-17/page2.

12. Закон України «Про загальну середню освіту» від 13 травня 1999 р. № 651-XIV [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14/page.

13. Закон України «Про засади державної мовної політики» від 3 липня 2012 р. № 5029-VI [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/651-14/page.

14. Закон України «Про професійно-технічну освіту» від 10 лютого 1998 р. № 103/98-ВР [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80.

15. Закон України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 р. № 2984-III [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14/page.

16. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page5.

17. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80.

18. Вирок Ковельського міськрайонного суду Волинської області по справі № 1-365/08 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень України. — Режим доступу : http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/2925898.

19. Вирок Нововолинського міського суду Волинської області по справі № 0312/1490/2012, провадження № 1/0312/189/2012 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень. — Режим доступу : http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/26040278.

20. Вирок Олександрівського районного суду Кіровоградської області по справі № 1117/14/12, провадження № 1/1117/12/12 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень України. — Режим доступу : http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/21453415.

21. Вирок Червоноармійського районного суду Житомирської області по справі № 1-3/11 [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень України. — Режим доступу : http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/21526288.

Мнышенко Евгения. Основные составные уголовно-правовой политики в сфере права на получение образования в Украине.
Статья посвящена проблеме определения основного содержания понятия права на получение образования с точки зрения уголовно-правовой политики. В статье акцентируется внимание на необходимости определения основных критериев, которыми должна была руководствоваться отечественная уголовно-правовая политика в противодействии преступлениям, которые посягают на право получения образования всех уровней: от дошкольного до последипломного. Приводятся доказательства низкой эффективности нынешней уголовно-правовой политики в этой сфере и обосновываются подходы по расширению толкования права на получение образования всех уровней и разработку соответствующих тактических и стратегических мер для повышения такой эффективности.
Ключевые слова: *право на получение образования, уголовно-правовая политика, право на получение дошкольного образования, право на получение общего среднего образования, право на получение высшего образования, право на получение последипломного образования.*

Mnishenko Eugenia. Basic aspects criminal-law policies on the right to education in Ukraine.
The article is devoted to the determination of the substantive content of the right of education in terms of penal policy. The article focuses on the need to identify the main criteria that should guide the domestic criminal policy in combating crimes that infringe on the right to education at all levels, from pre-school to post-graduate education. Proofs are given the low efficiency of the current penal policy in this area and justified approach to enhance understanding of the right to education at all levels and the development of appropriate strategic and tactical measures to improve this efficiency.
Key words: *right to education, the criminal policy, the right to pre-school world, the right to secondary education, the right to higher education, the right to post-graduate education.*